

Učenje na daljavo v procesu izobraževanja s področja zoperstavljanja terorizmu

Denis Čaleta

Generalštab Slovenske vojske, Vojkova 55, 1000 Ljubljana, Republika Slovenija; denis.caleta@mors.si

Nove asimetrične grožnje vplivajo tudi na razvijanja novih pristopov izobraževanja v okviru procesa zoperstavljanja terorizmu. S spoznanjem, da je človek in njegova sposobnost načrtovanja in prilagajanja spremembam v okolju ključni dejavnik uspeha organizacije, postaja ustrezno izobražen in usposobljen človek najpomembnejši vir učinkovitega procesa zoperstavljanja terorizmu. Korenite spremembe v svetovnem varnostnem okolju in napredek v razvoju informacijske tehnologije in komunikacij s povečanjem znanja, je skupaj z uveljavljanjem kriterijev globalnega trga eden izmed najpomembnejših dejavnikov, ki oblikujejo sodobno družbo, družbo znanja in novih sodobnih tehnologij. Nacionalnovarnostni subjekti se morajo zavedati, da izobrazba njihovih pripadnikov ena izmed pomembnejših dejavnikov za uspeh organizacije. Vsekakor je jasno, da ni enotnega konsenza kako izobraževati bodoče strokovnjake na področju zoperstavljanja terorizmu, obstaja kar nekaj alternativnih idej in poti. Možnost izražanja kritičnega mišljenja na področju proučevanja terorizma predstavlja prvi nujni predpogoj za uspešnost razvoja tega raziskovalnega področja. Znanje in sposobnosti pripadnikov takih organizacij, so postale eden od pglavitnih dejavnikov za njeno učinkovitost v procesu zoperstavljanja terorizmu. Zato je bistveno, da se te organizacije zavedajo dejstva, da je potrebno zagotavljati nenehno vlaganje v izboljšanje znanja in sposobnosti njenih pripadnikov. Aplikacije novih modelov izobraževanja med katere sodi tudi izobraževanje na daljavo, je lahko učinkovita pot za doseganje želenih ciljev.

Ključne besede: zoperstavljanje terorizmu, izobraževanje na daljavo, informacijsko komunikacijska tehnologija.

1 Uvodna razmišljanja

Mednarodni terorizem v vseh svojih pojavnih oblikah je v zadnjem obdobju postal pomemben dejavnik, ki močno vpliva na dinamiko v mednarodnih odnosih. Zavedanje o pomembnosti teroristične grožnje se sicer spreminja in v določenih časovnih obdobjih celo upada, vendar ga vedno nova teroristična dejanja stalno postavljajo na zelo visok nivo. Uničujoči napadi različnih terorističnih skupin, varnostno okolje, v katerem živimo, postavljajo kot okvir, kjer so teroristične grožnje stalno prisotne in so rezultat nestabilnosti, političnega nasilja ter predstavljajo transformacijo načina bojevanja v oblike na katere subjekti na nacionalni in mednarodni ravni niso bili v celoti pripravljeni (Crenshaw, 2001:36). Omenjene grožnje vplivajo tudi na razvijanja novih pristopov izobraževanja v okviru procesa zoperstavljanja terorizmu.

S spoznanjem, da je človek in njegova sposobnost načrtovanja in prilagajanja spremembam v okolju ključni dejavnik uspeha organizacije, postaja ustrezno izobražen in usposobljen človek najpomembnejši vir učinkovitega procesa zoperstavljanja terorizmu (Combs, 2003:57). V današnjem času strokovnih sprememb in prehoda v družbo znanja, tehnološkega napredka, razmaha informacijske tehnologije ter kopičenja informacij z vseh področij življenja, je postalo znanje ena najpomembnejših konkurenč-

nih prednosti posameznika, organizacij in celotne družbe. Spremenil se ni le način dela, temveč tudi način učenja, ki od posameznika in organizacije terja, da se prilagaja novim razmeram. Znanje in spretnosti, ki jih posameznik pridobi skozi formalno izobraževanje, hitro zastarevajo, zato sta nenehno izobraževanje in usposabljanje trajna in nepretrgana procesa tako za posameznika kot tudi za organizacijo, kjer deluje tak posameznik.

Korenite spremembe v svetovnem varnostnem okolju in družbi nasploh, ki smo jim priča zadnja leta, je mogoče primerjati samo s spremembami v času industrijske revolucije. Razlika pa je v vzrokih in hitrosti sprememb. Napredek v razvoju informacijske tehnologije in komunikacij s povečanjem znanja, je skupaj z uveljavljanjem kriterijev globalnega trga eden izmed najpomembnejših dejavnikov, ki oblikujejo sodobno družbo, družbo znanja in novih sodobnih tehnologij. V tej družbi je posameznik fleksibilen, prilagodljiv, kreativen, inovativen, uporablja tehnologijo, pridobiva znanje, je pripravljen na uvajanje in upravljanje s stalnimi spremembami in na t.i. vseživljensko učenje (Stare, Bučar: 2005:35). Dandanes je potrebno biti pripravljen na novo dobo internetnega sveta, v katerem je lahko vsakdo povezan z vsakim ob vsakem času. V tej dobi postaja posameznik svetovno konkurenčen s svojim znanjem in ustrezno uporabo sodobnih tehnologij.

Na žalost se je potrebno zavedati, da tem procesom sledijo tudi teroristične organizacije, ki so ravno zaradi

fleksibilnosti svoje organizacijske strukture in načina delovanja, še bolj pripravljene uporabljati nove tehnološke pridobitve pri usposabljanju in rekrutiranju svojega kadra (Gatlung, 2002:158). Nacionalnovarnostni subjekti se morajo zavedati, da izobrazba njihovih pripadnikov sama po sebi ni več vrednota, namenjena izključno posamezniku, temveč postaja čedačje bolj merilo razvoja in učinkovitosti delovanja njihove organizacije. Znanje in sposobnosti pripadnikov takih organizacij, so postale eden od pglavitnih dejavnikov za njeno učinkovitost v procesu zoperstavljanja terorizmu. Zato je bistveno, da se te organizacije zavedajo dejstva, da je potrebno zagotavljati nenehno vlaganje v izboljšanje znanja in sposobnosti njenih pripadnikov.

2 Informacijska tehnologija kot podpora procesom učenja na daljavo s področja zoperstavljanja terorizmu

V učinkovitem procesu izobraževanja na področju zoperstavljanja terorizmu je zelo pomembno njegovo sistematično proučevanje in uporaba novih tehnologij v izobraževalnem procesu. Pomembno je namreč zavedanje prepoznavanja grožnje, ki se zrcali v nasprotujoči dilemi o moči konvencionalne modrosti nad nekonvencionalno kreativnostjo (Sloan, 2007:12). Danes govorimo o družbi znanja, ki jo v Evropski uniji imenujemo »knowledge age«¹. Družbo znanja opredeljuje vrsta medsebojno prepletenih dejavnikov. Ti dejavniki so predvsem izobraževanje in usposabljanje, raziskave in tehnološki razvoj in inoviranje, ter uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v vse segmente družbe, vključno z nacionalnovarnostnim sistemom. V današnji družbi, družbi razmaha informacijske tehnologije in splošnega tehnološkega napredka, je postalo znanje eno izmed ključnih posameznikovih predosti na področju svojega delovanja. Zaradi navedenega je zelo pomembno, da posameznik stalno nadgrajuje že pridobljena znanja. Pri tem pa se pojavlja več dilem, ki so predvsem usmerjene na dejstvo, da je tempo izvajanja vsakodnevnih delovnih procesov tako visok, da za procese nadaljnega izobraževanja enostavno zmanjka časa. Ti razlogi sprožajo pomisleke in pripeljejo do spoznanja, da so klasične, tradicionalne oblike študija in učenja okorni in izredno neflesibilni. Te tradicionalne oblike izobraževanja ne morejo več učinkovito in pravočasno zagotoviti novega znanja ter nadomestiti in nadgraditi starega. V zadnjem desetletju je tehnološki napredek na področju informacijsko komunikacijske tehnologije odprl nove možnosti in dal izobraževanju nove razsežnosti. Klasičen način podajanja znanja preko izobraževalnih institucij in v prisotnosti učiteljev postopno zamenjuje nova oblika izobraževanja, ki postaja vse bolj aktualna tudi na področju nacionalne in mednarodne varnosti. V okviru izobraževanja na daljavo se v zadnjem času po zaslugi razvoja informacijsko komunikacijske tehnolo-

gije vedno bolj uveljavlja e-izobraževanje. To označuje izobraževanje, kjer informacijska tehnologija delno ali v celoti nastopa, kot posrednik med akterji izobraževanja. Značilnost takšnega izobraževanja je, da lahko posameznik preko različnih kanalov in medijev dostopa do učne snovi, ne da bi bili akterji časovno in geografsko povezani (Rumble, 1997: 145). Garrison in Anderson (2003:112) trdita, da bo e-izobraževanje neizogibno preoblikovalo vse oblike učenja in izobraževanja v enaindvajsetem stoletju, saj s svojo odprtostjo, dostopnostjo, razvitostjo tehnologije in cenovno učinkovitostjo ponuja ustrezno nadomestilo tradicionalnemu predavanju v razredu. Nekateri avtorji kot naprimer (Kokalj, 2003:215) celo menijo, da e-izobraževanje predstavlja strateško orodje za doseganje dolgoročnega uspeha organizacije ravno, zaradi dejstva, ker ponuja takojšnje rešitve za prilagajanje turbulentnim spremembam na trgu, pospešuje inovativnost ter kot najpomembnejše, zvišuje učinkovitost in produktivnost zaposlenih. E-izobraževanje kot alternativa klasičnemu izobraževanju lahko ponudi ustrezne rešitve na časovne, ekonomske in prostorske izzive v poslovnem okolju. Zagotavlja torej številne možnosti hitrega dopolnjevanja vsebin izobraževanja in sočasno izvajanje za večje število uporabnikov. Uporaba multimedie v izobraževalnem procesu ponuja veliko možnosti za oblikovanje bogatih in pristnih učnih izkušenj, saj omogoča boljše tehnike poučevanja in aktivira udeležence k samostojnemu razmišljanju. Dobro oblikovani in učinkoviti multimedijski programi za izobraževanje lahko kakovostno dopolnijo in pospešijo razvoj miselnih spretnosti, tako da imajo udeleženci občutek, da nadzirajo svoje učenje in zaradi tega prevzemajo večjo odgovornost za svoje učenje, so uspešnejši in bolj učinkoviti (Kokalj, 2003:557).

Izkušnje v svetu in doma kažejo, da se e-izobraževanje v organizacije praviloma uvaja predvsem z namenom zniževanja stroškov izobraževanja ter zaradi časovne in krajevne fleksibilnosti (Kokalj, 2003:220). Predvsem je uveljavljanje e-izobraževanja zaznati v poslovnem okolju, kjer je po mnenju IDC (International Data Corporation) v letu 2004 skoraj polovica usposabljanja in izobraževanja poslovnih veččin potekalo s pomočjo e-izobraževanja. Ameriška družba za usposabljanje in razvoj s svojimi podatki dokazuje, da je vsakem trenutku na svetovnem spletu na voljo več kot 650.000 tečajev. CISCO sistemi (proizvajalec mrežne opreme) pa je objavil podatek, da so z izobraževanjem 80% svojih zaposlenih prihranili 40-60% svojih izdatkov (Dunn, 2003:63).

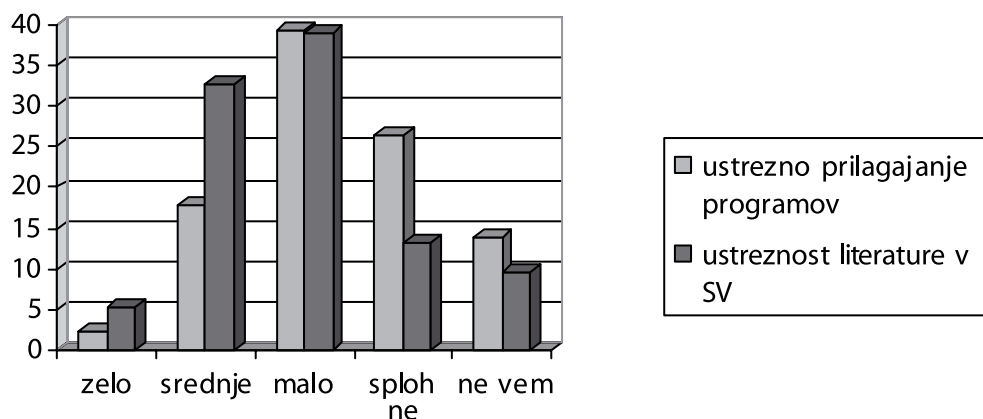
Izobraževalni procesi na področju terorizma so se začeli dopolnjevati in dograjevati, kot odziv na določena teroristična dejanja večjih razsežnosti. Ob koncu prejšnjega stoletja je bilo vedno več aktivnosti usmerjeno na področje izobraževanja in usposabljanja organov, zadolženih za prvi odziv pri odpravljanju posledic terorističnih dejanj. Še vedno pa obstaja močna potreba razvoja učinkovitega izobraževanja na področju razumevanja, napovedovanja in proaktivnega delovanja proti terorizmu, ki ga bi bilo potrebno izvajati na akademskem, operativnem

¹ Družba znanja.

in taktičnem nivoju. Raziskovanje mora biti usmerjeno v izdelovanje ekspertiz, ki ne bodo izvedene po načelu obstoječih miselnih vzorcev temveč bodo temeljile na novem znanju in svežih idejah akademskega okolja. Sedaj zares obstaja potreba, da izobraževalni sistem uspe izobraziti dovolj veliko število kadrovskega potenciala, ki bo sposoben izvajati učinkovite ukrepe na področju zoperstavljanja terorizmu. (Čaleta 2008:446)

Izobraževanje in usposabljanje s področja zoperstavljanja terorizmu poteka v okviru javno dostopnih oblik izobraževanja na posameznih javnih izobraževalnih ustanovah. Na drugi strani pa poteka izobraževanje v okviru izobraževalnih ustanov, ki so polzaprtega ali popolno zaprtega tipa. To pomeni, da je selekcija kandidatov že pred prihodom na izobraževanja zelo restriktivna in povezana z določenimi pogoji. Taki pogoji so zaposlenost v posameznih organizacijah nacionalnovarnostnih sistemov ali mednarodno varnostnih organizacij, ustrezna varnostno preverjanje, ustrezna predznanja ali izkušnje in pomembnost delovnega mesta. Na tem mestu se že sama po sebi ponuja dilema o uporabnosti študija na daljavo in v okviru tega e-izobraževanja na področju zoperstavljanja terorizmu. V analizi primernosti študija na daljavo na področju zoperstavljanja terorizmu lahko pridemo do različnih ocen dejavnikov, ki podpirajo ali nasprotujejo intenzivnejšemu uveljavljanju obravnavane oblike izobraževanja v izobraževalne procese v okviru nacionalnovarnostnega sistema. Predvsem uspešno izvajanje študija na daljavo zahteva od sodelujočih nove oblike pismenosti in nove sposobnosti učenja, hkrati pa jih tudi razvija. Načrtovanje študijskih aktivnosti, izbira ustreznih metod dela, komunikacija s mentorjem, svetovanje študentom, stalno spremljanje njihovega dela in napredovanja je ključnega pomena pri motiviranju študentov in doseganju ciljev programa. Problem se pojavlja pri neaktivnih študentih, ki niso večji sprotne opravljani študijskih aktivnosti. Med potencialne prednosti obravnavanega načina izobraževanja vsekakor sodi dejstvo, da taka oblika študija omogoča večjo svobodo časa, kraja in tempa študija. Svoboda kraja se kaže v tem, da lahko slušatelj izvaja izobraževanje kjerkoli, ni nujno

potrebna fizična prisotnost na mestu, kjer se izvaja izobraževanje. Podobna prožnost se izkaže tudi pri izbiri časa študija. Druga pomembna prednost tovrstnega izobraževanja je, da omogoča večje možnosti za izobraževanje. V nekaterih primerih se bo tak študij lahko pokazal za učinkovitega saj bo povečal možnost dostopa večjemu številu kandidatov, tudi iz tistih držav, ki niso finančno zelo bogate in si ne morejo privoščiti visokih stroškov s potovanjem in nastanitvijo svojih pripadnikov. Na drugi strani pa zaradi fleksibilnosti izobraževanja pritegne v ciklus izobraževanja večje število ljudi, ki se na tradicionalen način ne bi mogli izobraževati. S študijem na daljavo se hitreje kot na katerikoli drugi način doseže večje število izobraženih v neki državi, saj je potrebno precej manj predavateljev kot pri klasičnem izobraževanju, niso potrebna vlaganja v nove predavalnice in zmogljivosti za nastanitev študentov (Zagmajster: 1995:115). Naslednja pomembna prednost je vsekakor izboljšanje kvalitete na tradicionalnih visokošolskih institucijah. Posledično je vpliv študija na daljavo na tradicionalne oblike izobraževanja večplasten in se odraža v izboljšanju kvalitete strokovne literature, spodbujanje kritične misli pri študentih, izboljšanje pedagoškega procesa tako v fazi priprave kakor tudi v fazi izvedbe študij na daljavo kot po moji oceni najpomembnejše, vpliva na pospeševanju meduniverzitetnega sodelovanja. Seveda pa lahko v analizi primernosti študija na daljavo v procesu izobraževanja protiterorističnih strokovnjakov opredelimo tudi potencialne pomanjklivosti študija. Izobražujoči so pri študiju na daljavo socialno izolirani, saj so le anonimni posamezniki v množici, ki od izobraževalne institucije dobiva na dom gradiva za študij. Temu procesu socializacije in spoznavanja strokovnjakov iz različnih okolj se v trenutnih procesih izobraževanja namenja izredno velik poudarek. Osebna poznanstva, ki jih pridobijo slušatelji v času skupnega izobraževanja na določeni instituciji so lahko v kasnejših procesih zoperstavljanja terorizmu izredno velikega pomena. V tej obravnavani obliki izobraževanja lahko to ocenimo, kot resen negativen dejavnik, ki ga je zaradi oblike izobraževanja zelo težko premestiti. Druga pomembna okoliščina, ki negativ-

Slika 1: Pregled primerjave rezultatov v razmerju med ustreznostjo programov in literature; na navpični osi so odstotki.

no vpliva na sam proces izobraževanja je, da je študent v vlogi pasivnega sprejemnika informacij, s tem pa obstaja nevarnost enosmerne komunikacije. Nevarnost enosmerne komunikacije se kaže tudi v dejstvu, da se poskušajo študentje čim bolj izogniti tistim delom študijskih gradiv, ki spodbujajo h globjemu in bolj kritičnemu pristopu k študiju. Pri problemu z dostopnostjo medijev se nakazuje dva problema. Prvi je problem fizičnega dostopa do medijev, drugi pa predstavlja pomanjkanje izkušenj pri uporabljanju informacijsko komunikacijskih tehnologij v izobraževalne namene. Kot zadnje bi veljalo opozoriti na nevarnost velikega osipa. Obravnavani študij namreč zahteva od slušatelja dobro organiziranje časa med različne obveznosti in veliko mero samodiscipline.

Mentor ima pri izobraževanju na daljavo in izobraževanju preko interneta ključno vlogo. Še posebej to velja za tako specifične in kompleksne vsebine, katere se pojavljajo na področju zoperstavljanja terorizmu. Udeležence posameznih izobraževalnih oblik spremlja, organizira njihovo delo in jih spodbuja med samim procesom izobraževanja. Od mentorja se pričakuje, da bo imel dovolj tehničnega znanja, strokovne usposobljenosti in spretnosti za upravljanje z okoljem, da bo znal pravilno pomagati udeležencem pri nastalih težavah ter presoditi, kdaj se aktivno vključiti v delo udeležencev (Geder, 2003:558).

V Slovenski vojski je bila izvedena raziskava², ki je med drugim vključevala tudi možnost ocenjevanja ustreznosti izobraževalnih procesov na področju zoperstavljanja terorizmu v sami Slovenski vojski. Na konkretno vprašanje ali se izobraževalni programi v Slovenski vojski ustrezno prilagajajo pojavom asimetričnih groženj med katerimi prednjači terorizem, so bili pridobljeni naslednji odgovori, ki kažejo v smeri prepočasnega prilagajanja programov izobraževanja v Slovenski vojski. Pripadniki so namreč v razmerju odgovorov od 1-4 ocenili navedena dejstva s srednjo oceno 1,9. Nizka srednja ocena vsekakor kaže na potrebo po hitrejšemu spreminjanju programov in uvajanju ustreznih novih vsebin, ki se dotikajo novopojavljajočih asimetričnih groženj. Procesu učenja na daljavo lahko nudijo določeno pomoč načrtovalcem izobraževanja, da omenjeno izobraževanje približajo večjemu krogu zainteresiranih pripadnikov oboroženih sil.

Iz navedene analize, katera je razvidna na sliki št. 1 in primerjave podatkov o ustreznosti prilagajanja programov v Slovenski vojski na pojave novih asimetričnih groženj in vprašanjem ali strokovna literatura v SV v zadostni meri obravnava teme povezane s terorizmom lahko ocenimo, da se literatura hitreje prilagaja novim zahtevam varnostnega okolja, kakor samo programi izobraževanja. Druga razlaga bi lahko šla v smeri, da je dostop do tiska-

nih medijev in literature, ki jo izdaja Slovenska vojska lažji in zato bolj množičen, kakor možnost za posameznika pripadnika, da izvede kakršnokoli obliko izobraževanja v izobraževalnem procesu Slovenske vojske. Za izboljšanje dostopnosti sistema izobraževanja v Slovenski vojski je oblika izobraževanja na daljavo z uporabo novih informacijsko komunikacijskih tehnologij vsekakor zelo dobra rešitev, ki jo bo potrebno bolj intenzivno vključevati v vse oblike izobraževanja, tudi tiste, ki so ciljno usmerjene na področje zoperstavljanja terorizmu.

3 Zaključek

Vsekakor je jasno, da ni enotnega konsenza kako izobraževati bodoče strokovnjake na področju zoperstavljanja terorizmu, obstaja kar nekaj alternativnih idej in poti. Možnost izražanja kritičnega mišljenja na področju proučevanja terorizma predstavlja prvi nujni predpogoj za uspešnost razvoja tega raziskovalnega področja. Seveda se pri uveljavljanju kritične misli vsekakor poraja potreba po zmožnosti prepoznavanja in ločevanja pomembnih informacij na področju proučevanja terorizma, ki je v zadnjem obdobju preplavljen z množico nepomembnih oziroma netočnih podatkov. Vsekakor je kvaliteta kritičnega mišljenja in raziskovanja odvisna tudi od zmožnosti preseganja okvirov trenutnih ocen ogroženosti in zmožnost pogleda v prihodnost.

Lahko se strinjamo, da terorizem ni svojstven samo eni raziskovalni disciplini. Vsekakor bo zaradi svojih pojavnih oblik imel vpliv na različna področja raziskovanja od političnih ved, psihologije, mirovnih študij, kriznega upravljanja, zgodovine, verskih in drugih študij. Vsekakor je potrebno težiti k vzpostavljanju ustreznih komunikacije med vsemi zainteresiranimi strukturami, ki bodo s svojim znanjem, izkušnjami in močjo vplivanja na dejansko politiko izvajanja vplivali na vzpostavitev ustreznih procesov izobraževanja nove generacije strokovnjakov na področju zoperstavljanja terorizmu. Vsekakor mora sistem izobraževanja preprečevati ali vsaj omejevati usmerjenost v ozko zastavljene problemske sklope in trenutne vire ogrožanja. Izobraževalni programi morajo temeljiti na interdisciplinarnem pristopu in tako omogočati koordinacijo in komunikacijo med različnimi znanstvenimi vedami pri preučevanju pojavov terorizma. (Čaleta, 2008:459) Vsekakor bo potrebno zagotoviti, da bo odzivnost na spremembe v programih in procesih izobraževanja ustrezno učinkovita ter se bo prilagajala vsem spremembam v družbenem okolju. Za dosego tega cilja bo potrebno izvesti določene korake, ki bodo pomenili

² V Slovenski vojski je bila izvedena posebna raziskava, ki je na vzorcu 369 pripadnikov in pripadnic omogočila vpogled njihovih stališč do določenih obravnavanih problemov zoperstavljanja terorizmu. Omenjen vzorec predstavlja 5,27 % vseh zaposlenih pripadnikov Slovenske vojske. Anketiranje je bilo izvedeno zelo sistematično tako, da so bili anketirani vprašalniki proporcionalno izpolnjeni v vseh poveljstvih in enotah Slovenske vojske, kar nam je zagotovilo ustreznost pridobljenih podatkov in sorazmernost med organizacijskimi strukturami, ki se srečujejo z različnimi oblikami in okolji dela ter tako posledično tudi z različnimi oblikami ogrožanja pri svojem delu. Med anketiranimi je bilo tudi 65 pripadnic, kar predstavlja 17,6% vseh anketiranih in odraža tudi odstotek pripadnic v celotni strukturi Slovenske vojske. Pri demografskih podatkih anketiranih velja še posebej izpostaviti, da jih je 144 med njimi že bilo na določeni operaciji kriznega odzivanja, kar predstavlja 39,01% vseh anketiranih..

odmik od tradicionalno birokratskega pristopa urejanja razmerij znotraj akademsko-raziskovalnega okolja in ravno tako pri urejanju razmerij z drugimi družbenimi podsistemi oz. referenčnimi skupinami. Prišel je čas, ko si na področju izobraževanja protiterorističnih strokovnjakov nikakor več ne moremo privoščiti dolgotrajnega birokratsko naravnane iskanja ustreznih programov in nezdravega tekmovanja med različnimi izobraževalno-raziskovalnimi osnovami.

Brez ustrezne sistemske vzpostavitve modela usposabljanja in izobraževanja na področju zoperstavljanja terorizmu v Slovenski vojski, ne bo mogoče zagotoviti ustreznega delovanja ter vzpostavitve predvidenih zmogljivosti. Vojaško izobraževanje in usposabljanje sta procesa pridobivanja in razvijanja posebnih in funkcionalnih vojaških znanj, sposobnosti, veščin in navad za izvajanje nalog, za potrebe vojaške obrambe in drugih nalog Slovenske vojske, med katere spada tudi zoperstavljanje terorizmu. Sistem vojaškega izobraževanja in usposabljanja na področju zoperstavljanja terorizmu ni avtonomen in je nujno povezan z zmogljivostmi ostalih subjektov nacionalnovarnostnega sistema Slovenije. Slovenija in njene oborožene sile so zaradi svoje majhnosti in omejenosti resursov na tem področju, primorane svoje kadre pošiljati na izobraževanje in usposabljanje v tujino. Rešitve, ki jih ponuja oblika izobraževanja študija na daljavo lahko bistveno racionalizira stroške in dvigne kvaliteto usposobljenosti širšega kroga strokovnjakov, ki se posredno ali neposredno ukvarjajo s področjem zoperstavljanja terorizmu.

Literatura

- Combs, C. C. (2003). *Terrorism in the Twenty-First Century*, Pearson Education, Inc., Upper Saddle River, New Jersey.
- Crenshaw, M. (2001). *Theories of Terrorism: Instrumental and Organizational Approaches. Inside Terrorist Organizations*. Uredil: Rapoport, D.C. Frank Cass: London in Portland.
- Čaleta, D. (2008). *Procesi izobraževanja (ne)vlivajo na učinkovitost zoperstavljanja terorizmu. Znanje za trajnostni razvoj*,

Zbornik 27. mednarodne konference o razvoju organizacijskih znanosti. Uredili: Rajkovič, V. in drugi. Portorož 19-21. mar. 2008. Kranj: FOV.

- Dunn, R.L. (2003). Getting into e-learning for workforce training. *Plant Engineering Magazine*. 57(9): 63-71.
- Garrison, D. R., Anderson, T. (2003). *E-learning in the 21st Century, A Framework for Research and Practice*. Routledge Falmer. London.
- Gatlung, J. (2002). On Causes of Terrorism and their Removal, *Encyclopedia of International Terrorism I – Terrorism: History and Development*. Uredil: Grover, V. New Delhi. Deep& Deep Publications.
- Jenkins, B. (1974). *International Terrorism: A new Mode of Conflict*. Crenstent Publications CA. Los Angeles.
- Kokalj, R. (2003). Strateško orodje sodobne organizacije. E-izobraževanje doživeti in izpeljati. Zbornik strokovne konference. Uredila: Geder, M. Maribor 3. in 4. nov. 2003. Maribor. Doba.
- Rumble, G. (1997). *The Costs and Economic of Open and Distance Learning*. Kogan Page. London.
- Sloan S. (2007). Educating the next generation od Counterterrorism professionals. *Countering Terrorism and Insurgency in the 21st Century – International Perspectives*. Uredil: Forest J. J. London. Westport: Praeger Security International.
- Stare, M., Bučar, M. (2005). *Učinki informacijsko komunikacijskih tehnologij*, Univerza v Ljubljani. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana.
- Zagmajster, M. (1995). *Osnovne značilnosti študija na daljavo. Študij na daljavo: Nove priložnosti za izobraževanje*. Uredila: Bregar, L. Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Ekonomska fakulteta.

Denis Čaleta je naziv magister znanosti in doktor znanosti pridobil na Fakulteti za podiplomske državne in evropske študije v letih 2004 in 2007. Raziskovalno se ukvarja s problemi nacionalne in mednarodne varnosti in v okviru tega še posebej s transnacionalnimi grožnjami sodobne varnosti. Poleg navedenega raziskuje tudi sistemske vidike varovanja tajnosti v demokratični družbi in s tem povezane procese. Zaposlen je v Generalštabu Slovenske vojske kot svetovalec načelnika Generalštaba Slovenske vojske za boj proti terorizmu.